

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

Λόγος έβδομος.

Λόγος έβδομος.

α'. ἘΑρα κόρον έλάβετε τής πρὸς Ἰουδαίους μάχης; ἢ βούλεσθε καὶ σήμερον τής αὐτῆς ὑποθέσεως ἀψώμεθα πάλιν; Εἰ γάρ καὶ πολλὰ τὰ ἔμπροσθεν εἰρημένα, ἀλλ' ὅμως ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν οἶμαι τής αὐτῆς ἀκροάσεως πάλιν. Ὁ γάρ τής εἰς τὸν Χριστὸν ἀγάπης οὐκ ἔχων κόρον, οὐδὲ τής πρὸς τοὺς μισοῦντας αὐτὸν μάχης λήψεται κόρον ποτέ. Χωρὶς δὲ τούτων, καὶ ἄλλως ἡμῖν ἀναγκαῖος οὗτος ὁ λόγος· ἔτι γὰρ λείψανα τῶν ἑορτῶν αὐτῶν ὑπολέλειπται. Ἄλλ' ὥσπερ αὐτῶν αἱ σάλπιγγες τῶν ἐν τοῖς θεάτροις ἦσαν παρανομώτεραι, καὶ αἱ νηστεῖαι μέθης καὶ κώμου παντὸς ἦσαν αἰσχροτέραι, οὕτω καὶ αἱ σκηναὶ αἱ νῦν παρ' αὐτῶν πηγνύμεναι, τῶν πανδοχείων τῶν πόρνas ἐχόντων καὶ αὐλητριῶdas οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται. Καὶ μηδεὶς τόλμαν καταγινωσκέτω τοῦ λόγου· τόλμα γὰρ ἐσχάτη καὶ παρανομία τὸ μὴ οὕτως ὑποπτεύειν περὶ ἐκείνων. Ὅταν γὰρ τῷ Θεῷ φιλονεικοῦντες, καὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτοντες πρᾶττωσι, πῶς οὐ χρή τοιαύτην περὶ αὐτῶν ψῆφον ἐκφέρειν; Ἦν ποτε σεμνὴ αὕτη ἡ ἑορτῆ, ὅτε κατὰ νόμον ἐγένετο, καὶ τοῦ Θεοῦ κελεύοντος, νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι· τὸ γὰρ ἀξίωμα αὐτῆς ἅπαν ἀνήρηται τῷ παρὰ γνώμην τοῦ Θεοῦ γίνεσθαι. Καὶ οἱ μάλιστα καθυβρίζοντες καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς ἑορτὰς τὰς παλαιὰς, οὗτοι μάλιστα πάντων εἰσὶν οἱ δοκοῦντες νῦν ἐπιτελεῖν· οἱ δὲ μάλιστα τὸν νόμον τιμῶντες ἡμεῖς, οἱ καθάπερ γεγηρακότα ἄνθρωπον ἀναπαύοντες, καὶ οὐχ ἔλκοντες εἰς τὰ σκάμματα μετὰ τὴν πολιάν, οὐδὲ παρὰ καιρὸν ἀγωνίζεσθαι ἀναγκάζοντες. Ὅτι γὰρ οὐκ ἔστι νόμου καιρὸς νῦν, οὔτε τής παλαιᾶς πολιτείας, ἰκανῶς μὲν καὶ ἔμπροσθεν ἀπεδείξαμεν· φέρε δὴ καὶ τὰ λείψανα γυμνάσωμεν τήμερον. Ἦρκει μὲν οὖν δεῖξαντα διὰ τῶν προφητῶν ἀπάντων, ὅτι τὸ ποιεῖν τι τοιοῦτον ἔξω τῶν Ἱεροσολύμων παρανομία τίς ἐστι καὶ ἀσέβεια, ἀπηλλάχθαι πραγμάτων. Εἰ γὰρ καὶ ἀληθὲς ἦν, ὃ πανταχοῦ κομπάζοντες ἀεὶ ψιθυρίζουσιν, ὅτι τὴν πόλιν ἀπολήψονται πάλιν, οὐδὲ οὕτως

ἀπηλλάχθαι τῶν τῆς παρανομίας ἐγκλημάτων ἐδύ-
ναντο. Πλὴν ἀλλ' ἡμεῖς ἐκ περιουσίας καὶ τοῦτο ἀπ-
εδείξαμεν, ὅτι οὔτε ἀναστήσεται λοιπὸν ἡ πόλις, οὔτε
ἀπολήψονται τὴν ἑαυτῶν πολιτείαν.

Τούτου δὲ ἀποδειχθέντος, καὶ τὰ λοιπὰ ἅπαντα
συνωμολόγητο, οἷον ὡς οὔτε θυσίας εἶδος, οὔτε ὄλο-
καυτώσεως, οὐκ ἢ τοῦ νόμου δύναμις, οὐκ ἄλλο τι τῆς
πολιτείας ἐκείνης στήναι δυνήσεται. Πρῶτον μὲν γὰρ
ἐκέλευσεν ὁ νόμος τρεῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ πᾶν ἀρσενικὸν
εἰς τὸν ναὸν ἀναβαίνειν· τοῦ δὲ ναοῦ καταλυθέντος,
ἀδύνατον τοῦτο γενέσθαι. Μετὰ ταῦτα πάλιν ἐπέταττε
τὸν γονορῶν, τὸν λεπρόν, τὴν ἐν καταμηνίοις γυναῖ-
κα, τὴν λεχῶ, θυσίας ἀναφέρειν· καὶ τοῦτο δὲ πάλιν
ἀδύνατον, οὐκ ὄντος τοῦ τόπου, οὐδὲ τοῦ βωμοῦ φαι-
νομένου. Ἐκέλευσεν ἄδειν ἱεροὺς ὕμνους· καὶ τοῦτο
ἔμπροσθεν ἀπεδείξαμεν ἀπὸ τοῦ τόπου κωλυόμενον,
καὶ τοὺς προφήτας ἐγκαλοῦντας, καὶ λέγοντας ὅτι
ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον, καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμο-
λογίαν. Ὅταν τοίνυν μηδὲ ἀναγινώσκεσθαι δυνατὸν
ἦν τὸν νόμον ἔξω τῆς πόλεως, πῶς αὐτὸν πράττειν
ἔξω τῆς πόλεως δυνατόν; Διὰ γοῦν τοῦτο καὶ ἀπειλῶν
αὐτοῖς ἔλεγεν· Οὐκ ἐπισκέψομαι τὰς θυγατέρας
ὑμῶν, ὅταν ἐκπορνεύσωσι, καὶ τὰς νύμφας ὑμῶν,
ὅταν μοιχεύσωσι. Τί δὲ τοῦτό ἐστι; Νόμον ὑμῖν
ἀναγνοὺς παλαιὸν, σαφέστερον ποιῆσαι πειράσομαι.
Τίς οὖν ἐστὶν ὁ νόμος; Ἐὰν παραβῇ γυνὴ κατὰ τοῦ
ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ παρίδη αὐτὸν ὑπεριδοῦσα, καὶ
κοιμηθῇ τις μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ
λάθῃ ἔξ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ μάρτυς μὴ ἦ
κατ' αὐτῆς, καὶ μὴ ἦ συνειλημμένη, καὶ ἐπέλθῃ
ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, αὕτη δὲ μὴ ἦ με-
μιασμένη. Ὅ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἐὰν μοιχευ-
θῇ, φησὶ, γυνὴ, καὶ ὑποπτέυση τὴν μοιχείαν ὁ ἀνὴρ,
ἢ μὴ μοιχευθῇ, οὗτος δὲ ὑποπτέυση, καὶ μήτε
μάρτυς ἦ, μήτε κύησις ἐλέγχουσα, ἄξει αὐτὴν
πρὸς τὸν ἱερέα, φησὶ, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐ-
τῆς ἄλευρον κριθίνον. Τί δήποτε οὐ σεμίδαλιν, οὐκ
ἄλευρον πυροῦ, ἀλλὰ κριθίνον; Ἐπειδὴ πένθος ἐστὶ
καὶ κατάγνωσις καὶ ὑποψία πονηρὰ τὸ γινόμενον,
ἐμιμείτο τὴν συμφορὰν τῆς οικείας θυσίας τὸ σχῆμα·
διὰ γὰρ τοῦτο φησιν· Οὐκ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον,
οὐδὲ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὸ λίβανον. Εἴτα (δεῖ γὰρ
ἐπιτεμεῖν) καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ λή-
ψεται ὕδωρ καθαρὸν ἐν ἀγγεῖῳ ὄστρακίνῳ, καὶ

ἀπὸ τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους λαβῶν,
ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ στήσει τὴν γυναῖκα, καὶ
ὀρκειῖ αὐτήν, καὶ ἐρεῖ· Εἰ μὴ παρέβης μιανθῆναι
πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν σεαυτῆς, σῶα ἴσθι ἀπὸ τοῦ
ὑδατος τοῦ ἐλεγμοῦ· εἰ δὲ παρέβης καὶ μεμίαν-
σαι, καὶ ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοὶ, πλήν
τοῦ ἀνδρός σου, δῶη Κύριός σε ἐν ἀρᾷ καὶ ἐνόρκιον
ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. Τί ἔστιν, Ἐν ἀρᾷ καὶ ἐνόρκιον;
Ἴνα λέγωσι· Μὴ πάθοιμι ὡς ἔπαθεν ἡ δεῖνα γυνή. Ἐν
τῷ δοῦναι Κύριον τὴν κοιλίαν σου ἐμπεπρισμέ-
νην, καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικατηραμένον
πρῶσαι τὴν γαστέρα σου. Καὶ ἐρεῖ ἡ γυνή· Γέ-
νοιτο, γένοιτο. Καὶ ἔσται, ἐὰν ἡ μεμιασμένη,
εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ, καὶ πρῶσαι
τὴν κοιλίαν αὐτῆς, καὶ ἔσται ἡ γυνή εἰς ἀράν.
Ἐὰν δὲ μὴ μιανθῇ ἡ γυνή, ἀθῶα ἔσται καὶ ἐκ-
σπερματιεῖ σπέρμα. Ἐπεὶ οὖν εἰς αἰχμαλωσίαν
ἀπελθόντων αὐτῶν, οὐδὲν τούτων γενέσθαι δυνατὸν
ἦν, οὔτε τοῦ ναοῦ ὄντος, οὔτε τοῦ βωμοῦ, οὔτε τῆς
σκηνῆς, οὔτε τῆς θυσίας ἀναφερομένης, ἀπειλῶν
ἔλεγεν· Οὐκ ἐπισκέψομαι τὰς θυγατέρας ὑμῶν,
ὅταν πορνεύσωσι, καὶ τὰς νύμφας ὑμῶν, ὅταν
μοιχεύσωσιν.

β'. Ὁρᾷς ἀπὸ τοῦ τόπου τὴν ἰσχὺν ἔχοντα τὸν νόμον;
Ὅτι δὲ οὔτε τὸν ἱερέα δυνατὸν εἶναι, τῆς πόλεως οὐκ
οὔσης, δῆλον ἐκ τούτου. Ὡσπερ γὰρ βασιλέα οὐ δυ-
νατὸν εἶναι, [τῶν] στρατοπέδων οὐκ ὄντων, οὐ δια-
δήματος, οὐχ ἀλουργίδος, οὐ τῶν ἄλλων τῶν τὴν βα-
σιλείαν συγκροτούντων· οὕτως οὐδὲ ἱερέα δυνατὸν
εἶναι, θυσίας ἀνηρημένης, προσφορᾶς κεκωλυμένης,
τῶν ἀγίων πεπατημένων, τοῦ σχήματος παντὸς ἡφα-
νισμένου· ἡ γὰρ ἱερωσύνη ἐν τούτοις ἅπασιν ἦν.
Ἦρκει μὲν οὖν, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, πρὸς ἀπόδειξιν
ἡμῖν τοῦ μήτε θυσίας, μήτε ὀλοκαυτώματα, μήτε
τοὺς λοιποὺς καθαρμούς, μήτε ἄλλο τι τῆς
Ἰουδαϊκῆς πολιτείας ἐπανήξειν· λοιπὸν ἡ ἀπόδειξις
τοῦ μηκέτι στήσεσθαι τὸν ναόν. Ὡσπερ γὰρ οὐκ
ὄντος τούτου νῦν πάντα ἀνήρηται, κὰν δοκῇ τι γίνε-
σθαι, παρανόμως τολμᾶται· οὕτως ἀποδείξαντος τοῦ
λόγου ὅτι οὐδέποτε ἐπανήξει πρὸς τὸ οἰκεῖον σχῆμα,
κὰκεῖνο συναποδέδεικται, ὅτι οὔτε ἡ λοιπὴ λατρεία
πρὸς τὴν προτέραν ἐπανήξει κατάστασιν πάλιν, οὐχ
ἱερεὺς ἔσται τις, οὐ βασιλεύς. Εἰ γὰρ τοῖς ἐκ τοῦ

σπέρματος αὐτῶν, κἄν τις ἦν τῶν ἰδιωτευόντων, οὐκ ἐφέιτο γοῦν λατρεύειν ἄλλογενέσι, πολλῶ μᾶλλον αὐτὸν τὸν βασιλέα ὑποκεῖσθαι ἑτέροις, θέμις οὐκ ἦν. Πλὴν ἄλλ' ἐπειδὴ ἀγὼν ἡμῖν ἐστι καὶ σπουδὴ, οὐκ ἐκείνους ἐπιστομίσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην σοφίσαι, φέρε τοῦτο αὐτὸ ἐτέρωθεν ἀποδείξωμεν, οἷον ὅτι καὶ τὰ τῶν θυσιῶν, καὶ τὰ τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν πέπαυται, ὡς μηκέτι πάλιν ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὸ πρότερον ἔθος. Τίς οὖν ταῦτά φησιν; Ὁ θαυμαστός καὶ μέγας προφήτης Δαυΐδ. Οὗτος γὰρ δηλῶν ὅτι θυσιῶν ἢ μὲν ἐκβάλλεσθαι μέλλει, ἢ δὲ εἰσάγεσθαι, οὕτως ἔλεγε· Πολλὰ ἐποίησας, σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμάσιά σου, καὶ τοῖς διαλογισμοῖς σου οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσεταιί σοι· ἀπήγγειλα καὶ ἐλάλησα. Ὅρα σοφίαν προφήτου. Εἰπὼν, Πολλὰ ἐποίησας σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμάσιά σου, καὶ ἐκπλαγεῖς τὴν τοῦ Θεοῦ θαυματουργίαν, οὐδὲν περὶ τῆς ὀρωμένης ἡμῖν διαλέγεται κτίσεως, οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ ὕδατος καὶ πυρός, οὐ περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον γενομένων παραδόξων ἐκείνων θαυμάτων, οὐ περὶ ἄλλων τινῶν τοιούτων σημείων, ἀλλὰ τίνα φησὶ θαυμαστά εἶναι; Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. Τί λέγεις; εἶπέ μοι τοῦτό ἐστι τὸ παράδοξον καὶ θαυμαστόν; Οὐχί, φησὶν· οὐ γὰρ δὴ τοῦτο μόνον εἶδεν, ἀλλὰ προφητικοῖς ἄνωθεν καταμαθὼν ὀφθαλμοῖς τὴν τῶν ἐθνῶν προσαγωγὴν, καὶ πῶς οἱ τοῖς θεοῖς προσηλωμένοι, καὶ θεραπεύοντες λίθους, καὶ τῶν ἀλόγων ἀθλιώτερον διακεῖμενοι, ἐξαίφνης ἀνέβλεψαν, καὶ τὸν τῶν ἀπάντων ἐπέγνωσαν Δεσπότην, καὶ τὴν μιὰν τῶν δαιμόνων λατρείαν ἀφέντες, καθαρῶς καὶ ἀναιμωτὶ τὸν Θεὸν ἐθεράπευον· καὶ ἔτι συνιδῶν ὅτι οὐκ ἐκείνοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἀτελέστερον διακεῖμενοι, τὴν διὰ θυσιῶν καὶ ὀλοκαυτωμάτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν σωματικῶν ἀφέντες θεραπείαν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν καὶ οὗτοι φιλοσοφίαν ἤχθησαν· καὶ λογισάμενος τὴν ἄφατον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν τὴν ὑπερβαίνουσαν ἅπαντα νοῦν, καὶ ἐκπλαγεῖς ὅση τῶν πραγμάτων γέγονε μεταβολή, καὶ πῶς αὐτὰ μετερῶθύμισε, καὶ ἀπὸ δαιμόνων ἀγγέλους τοὺς ἀνθρώπους εἰργάσατο, καὶ πολιτείαν εἰσήγαγε τῶν οὐρανῶν ἀξίαν (ταῦτα δὲ ἅπαντα ἐγένετο, τῆς παλαιᾶς καταλυθείσης θυσίας, καὶ ἐτέρας ἐπεισαχθείσης, τῆς διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ), ἐκπλαγεῖς καὶ θαυμάσας

ἔλεγε· Πολλὰ ἐποίησας σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμάσιά σου. Καὶ ὅτι ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ τὴν προφητείαν ταύτην ἄπασαν προλέγει, εἰπὼν, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, ἐπήγαγε, Σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· τὸ σῶμα λέγων τὸ δεσποτικόν, τὴν κοινήν ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης γενομένην θυσίαν, ἢ τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐξεκάθηρε, καὶ τὰς ἀμαρτίας κατέλυσε, καὶ τὸν θάνατον ἔσβεσε, καὶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνέωξε, καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῖν ἐλπίδας ὑπέδειξε, καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατεσκεύασεν· ἄπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος εἰδὼς, ἐβόα λέγων· ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! Ταῦτα οὖν ἅπαντα προορῶν ἔλεγε· Πολλὰ ἐποίησας σὺ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαυμάσιά σου. Εἶτα εἰπὼν ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ὅτι Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἀμαρτίας οὐκ ἠυδόκησας, ἐπήγαγε· Τότε εἶπον, ἰδοὺ ἤκω. Τότε· πότε; Ὅτε τῶν τελειότερων διδαγμάτων ἐστὶν ὁ καιρὸς· τὰ μὲν γὰρ ἀτελέστερα διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ μαθεῖν ἔδει, τὰ δὲ ὑψηλότερα καὶ ὑπερβαίνοντα τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην παρ' αὐτοῦ τοῦ νομοθέτου· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. Καὶ πάλιν ὁ Ἰωάννης, Ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ δὲ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Ὡστε τοῦ νόμου μέγιστον καὶ τοῦτο ἐγκώμιον, τὸ παρασκευάσαι τῷ διδασκάλῳ τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. Εἶτα, ἵνα μὴ νομίσης αὐτὸν πρόσφατον εἶναι Θεόν, μηδὲ καινοτομίαν τινὰ εἰσάγειν, ἄκουσον τί φησιν· Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ. Πάλαι μου, φησὶ, τὴν παρουσίαν προανεφώνησαν οἱ προφῆται, καὶ ἐν ἀρχῇ τῶν βιβλίων τὴν γνώσιν τῆς ἐμῆς θεότητος τοῖς ἀνθρώποις παρήνοιξαν.

γ'. Ὅταν οὖν ὁ Θεὸς λέγῃ, ἐν ἀρχῇ τῆς κτίσεως, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, αἰνιγματωδῶς ἡμῖν τοῦ Υἱοῦ τὴν θεότητα ἀποκαλύπτει, πρὸς ὃν διαλέγεται. Εἶτα δεικνὺς ὡς οὐκ ἐναντία αὕτη τῇ προτέρα πολιτεία, ἀλλὰ καὶ τοῦτο θέλημα Θεοῦ ἦν, καταλυθῆναι μὲν ἐκείνην

τὴν θυσίαν, ἀντεισαχθῆναι δὲ ταύτην (ἐπίτασις γὰρ ἦν τῆς διορθώσεως, οὐκ ἐναντίωσις οὐδὲ μάχη), εἰπὼν, Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, ἐπήγαγε, Τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ Θεὸς, ἐβουλήθην, καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου· εἶτα λέγων, τί ποτέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παρεῖς θυσίαν εἰπεῖν, καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ προσφορὰς καὶ πόνους καὶ ἰδρῶτας, φησὶν, Εὐηγγελιστάμην δικαιοσύνην ἐν Ἐκκλησίᾳ μεγάλη. Τί ποτέ ἐστιν, Εὐηγγελιστάμην δικαιοσύνην; Οὐκ εἶπεν ἀπλῶς, Ἔδωκα, ἀλλ', Εὐηγγελιστάμην. Τί δήποτε; Ὅτι οὐκ ἀπὸ κατορθωμάτων, οὐδὲ πόνων, οὐδὲ ἀμοιβῆς, ἀλλ' ἀπὸ χάριτος μόνης τὸ γένος ἐδικαίωσε τὸ ἡμέτερον. Ὅπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγε· Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται· δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ διὰ καμάτου τινὸς καὶ πόνου. Καὶ ταύτης δὲ ἐπιλαμβανόμενος τῆς μαρτυρίας οὕτως ἔλεγε· Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις αἷς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι. Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει, θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, τὴν εἴσοδον τοῦ Μονογενοῦς εἰς τὸν κόσμον λέγων, τὴν διὰ σαρκὸς οἰκονομίαν. Οὕτω γὰρ πρὸς ἡμᾶς παρεγένετο, οὐ τόπον ἀμείψας ἐκ τόπου, (πῶς γὰρ ὁ πανταχοῦ ὢν, καὶ πάντα πληρῶν;) ἀλλὰ διὰ σαρκὸς ἡμῖν φανερωθεῖς. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐχὶ πρὸς Ἰουδαίους ἐστὶν ἡμῖν ἡ μάχη μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ἕλληνας καὶ πολλοὺς τῶν αἰρετικῶν, φέρε βαθύτερόν τι νόημα ἐνταῦθα ὑμῖν ἀποκαλύψωμεν, καὶ ζητήσωμεν, τί δήποτε, μυρίας ἔχων μαρτυρίας ὁ Παῦλος, αἶ τὸν νόμον ἀργεῖν ποιοῦσι καὶ τὴν παλαιὰν πολιτείαν, ταύτης ἐμνημόνευσεν. Οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς οὐδὲ ὡς ἔτυχε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ μετὰ τινος λόγου καὶ σοφίας ἀφάτου. Ὅτι γὰρ καὶ ἑτέρας εἶχε μαρτυρίας μακροτέρας καὶ σφοδροτέρας, εἶπερ ἐβούλετο παραγαγεῖν, ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν. Καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἡσαΐας φησὶν, Οὐκ ἐστὶ μοι θέλημα ἐν ὑμῖν· πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐδὲ ἐὰν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. Τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν

χειρῶν ὑμῶν; Ἐὰν προσφέρῃτέ μοι σεμίδαλιν,
μάταιον· θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστίν. Καὶ ἐτέ-
ρωθι πάλιν· Οὐ νῦν ἐκάλεσά σε, Ἰακώβ, οὐδὲ
ἔγκοπόν σε ἐποίησα, Ἰσραὴλ, οὐκ ἐδόξασάς με
ἐν θυσίαις, οὐδὲ ἐδούλευσάς μοι ἐν δώροις σου,
οὐδὲ ἔγκοπόν σε ἐποίησα ἐν λιβάνῳ, οὐδὲ ἐκτήσω
μοι ἀργυρίου θυμίαμα, Καὶ ὁ Ἱερεμίας δὲ, Ἰνατί
μοι λίβανον ἐκ Σαβᾶ φέρεις καὶ κιννάμωμον ἐκ
γῆς μακρόθεν; Τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐχ ἤδυ-
νάν με. Καὶ πάλιν· Συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα
ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε κρέα. Καὶ
ἕτερος δὲ τῶν προφητῶν οὕτως ἔλεγεν· Μετάστησον
ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ὡδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων
σου οὐκ ἀκούσομαι. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ τῶν Ἰου-
δαίων λεγόντων, Εἰ προσδέξεται Κύριος ἐν ὀλοκαυ-
τώμασιν, εἰ δώσω πρωτότοκά μου ὑπὲρ ἀσεβείας
μου, καρπὸν κοιλίας μου ὑπὲρ ἁμαρτίας ψυχῆς
μου; καὶ ὁ προφήτης ἐπιτιμῶν αὐτοῖς ἔλεγεν, Ἀπηγ-
γέλη σοι, ἄνθρωπε, τί καλὸν, καὶ τί Κύριος ὁ Θεὸς
ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ ἀγαπᾶν ἔλεον, καὶ ποιεῖν
κρίμα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἔτοιμον εἶναι πορεύε-
σθαι ὀπίσω Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Καὶ ὁ Δαυῖδ οὐ-
τως ἔλεγεν· Οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους,
οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρρους. Τίνος οὖν
ἔνεκεν τοσαύτας ἔχων μαρτυρίας εἶπεῖν, δι' ὧν ὁ Θεὸς
φαίνεται τὰς θυσίας παραιτούμενος ἐκείνας, τὰς νου-
μηνίας, τὰ σάββατα, τὰς ἐορτὰς, πάσας ἐκείνας ἀφείς,
ταύτης ἐμνήσθη μόνης; Οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ὡς ἔτυχεν,
ἀλλ' ἤδη τὴν αἰτίαν ἐροῦμεν. Πολλοὶ τῶν ἀπίστων καὶ
Ἰουδαίων αὐτῶν μαχόμενοι πρὸς ἡμᾶς λέγουσιν, ὅτι
ἡ παλαιὰ καταλέλυται πολιτεία οὐ διὰ τὸ ἀτέλεστον
αὐτῆς, οὐδὲ διὰ τὸ μείζονα εἰσενεχθῆναι τὴν ἡμετέραν
πολιτείαν, ἀλλὰ διὰ τὴν πονηρίαν τῶν τότε προσφε-
ρόντων τὰς θυσίας. Ὁ γοῦν Ἡσαΐας φησὶν· Ἐὰν
ἐκτείνητε τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἀποστρέψω τοὺς
ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν
δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. Εἶτα τὴν
αἰτίαν προσθεῖς, ἐπάγει λέγων· Αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν
αἵματος πλήρεις. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι τῶν θυσιῶν
κατηγορία, ἀλλὰ τῆς τῶν προσαγόντων πονηρίας ἐγ-
κλημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐδέχετο τὰς θυσίας, ἐπειδὴ
μιαραῖς αὐτὰς προσῆγον χερσί. Πάλιν ὁ Δαυῖδ εἰπὼν,
ὅτι Οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ
τῶν ποιμνίων σου χιμάρρους, ἐπήγαγε λέγων· Τῷ

δὲ ἁμαρτωλῶ εἶπεν ὁ Θεός· Ἰνατί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ τοῦ στόματός σου; Σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν, καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῶ, καὶ μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε ἀδικίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητος. Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρὸς σου ἐτίθεις σκάνδαλον. Ὅθεν δῆλον ὅτι οὐχ ἀπλῶς ἐνταῦθα παρητήσατο τὰς θυσίας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμοίχευον, ἐπειδὴ ἔκλεπτον, ἐπειδὴ τοῖς ἀδελφοῖς ἐπεβούλευον. Καὶ ἕκαστος δὲ, φησὶ, τῶν προφητῶν, κατηγορῶν τῶν προσαγόντων τὰς θυσίας, οὕτως αὐτὰς τὸν Θεὸν παραιτεῖσθαι λέγει.

δ'. Ταῦτα οἱ ἀντιλέγοντες ἡμῖν λέγουσιν· ἀλλ' ἀρκοῦσαν ἔδωκεν αὐτοῖς πληγὴν ὁ Παῦλος, καὶ ἱκανῶς αὐτῶν ἐπεστόμισε τὴν ἀναισχυντίαν διὰ τῆς μαρτυρίας ταύτης. Βουλόμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι αὐτὴν τὴν πολιτείαν ὡς ἀτελεστέραν ἀπόσατο ὁ Θεὸς καὶ ἀργεῖν ἐποίησε, ταύτης ἐπελάβετο τῆς μαρτυρίας, ἐν ἣ κατηγορία μὲν τῶν προσαγόντων οὐκ ἔστι, τὸ δὲ ἀτελὲς αὐτῆς γυμνὸν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ φαίνεται. Ὁ γὰρ προφήτης οὐδὲν κατηγορήσας τῶν Ἰουδαίων, ἀπλῶς οὕτω φησὶν· Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ τῆς ἁμαρτίας οὐκ ἠδύοκῆσας. Καὶ ἐρμηνεύων τοῦτο ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Ἄναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. Εἰ μὲν γὰρ εἶπε, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, καὶ ἐσίγησεν, εἶχεν ἄν τινα χώραν εἰς ἀπολογίαν ὁ λόγος· νῦν δὲ εἰπὼν, Σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, καὶ δείξας ἕτεραν εἰσηνηνεχθεῖσαν θυσίαν, οὐδεμίαν λοιπὸν ἐλπίδα ἔδωκε τοῦ πάλιν ἐκείνην ἐπανελθεῖν. Καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐρμηνεύων ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι Διὰ τῆς προσφορᾶς ταύτης ἡγιασμένοι ἐσμὲν ἐν τῷ θελήματι τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, φησὶ, καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος ἁγίου προσήνεγκεν ἑαυτὸν ἄμωμον, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων; Ὅτι μὲν οὖν ἐκεῖνα πέπαιται, καὶ ἕτερα ἀντεισηνήνεκται, καὶ οὐκ ἔτι λοιπὸν ἀναστήσεται, ἱκανῶς ἐντεῦθεν ἀποδέδεικται. Φέρε

δή λοιπόν, ὁ πάλαι ἐσπουδάζομεν δεῖξαι, ὅτι καὶ τῆς
ἱερωσύνης ὁ τρόπος ἐκεῖνος οὐκ ἔτι φαίνεται, οὐδὲ
ἐπανήξει πάλιν, ῥητῶς τοῦτο καὶ σαφῶς ἀπὸ τῶν
Γραφῶν αὐτῶν ποιήσωμεν φανερόν, ὀλίγα πρότερον
ὑμῖν προειπόντες, ὥστε σαφεστέραν γενέσθαι τῶν
λεγομένων τὴν ἐρμηνείαν. Ἀβραὰμ ἐπανελθὼν ἀπὸ
τῆς Περσίδος ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ, εἶτα ἐκεῖνος τὸν
Ἰακώβ, ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας, ἐξ ὧν
ἐγένοντο δέκα καὶ δύο φυλαί, μᾶλλον δὲ τρισκαίδεκα·
ἀντὶ γὰρ τοῦ Ἰωσήφ οἱ παῖδες αὐτοῦ, Ἐφραΐμ καὶ
Μανασσῆς ἐγένοντο φύλαρχοι. Καὶ καθάπερ ἐκά-
στω τῶν υἱῶν Ἰακώβ ἐπώνυμος ἦν φυλὴ, τοῦ Ῥου-
βὶμ, τοῦ Συμεὼν, τοῦ Λευῖ, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Νεφθα-
λίμ, τοῦ Γὰδ, τοῦ Ἀσήρ, τοῦ Βενιαμὴν, οὕτως ἐπὶ
τοῦ Ἰωσήφ οἱ παῖδες οἱ ἐκείνου, Μανασσῆς καὶ
Ἐφραΐμ, δύο φυλῶν γεγόνασιν ἐπώνυμοι· καὶ ἐκα-
λεῖτο φυλὴ ἡ μὲν τοῦ Ἐφραΐμ, ἡ δὲ τοῦ Μανασσῆ.
Τῶν τρισκαίδεκα τοίνυν τούτων φυλῶν, αἱ μὲν ἄλλαι
πᾶσαι ἀγροὺς ἔσχον καὶ προσόδους πολλὰς, καὶ ἐγεώρ-
γουν πᾶσαι, καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα ἔπραττον τὰ βιωτι-
κά· ἡ δὲ τοῦ Λευῖ φυλὴ ἱερωσύνη τιμηθεῖσα, μόνη
τῶν μὲν βιωτικῶν ἔργων ἀπήλλακτο, καὶ οὐδὲ ἐγεώρ-
γουν, οὐδὲ τέχνας μετήεσαν, οὐδὲ ἄλλο τι τοιοῦτον
οὐδὲν ἐπραγματεύοντο, ἀλλὰ τῇ ἱερωσύνῃ προσεῖχον
μόνη, καὶ δεκάτας ἐλάμβανον παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ,
καὶ οἴνου καὶ πυροῦ καὶ κριθῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάν-
των, τὰς δεκάτας αὐτοῖς ἐδίδοσαν πάντες, καὶ τοῦτο
ἦν αὐτοῖς πρόσοδος· καὶ οὐκ ἐξῆν ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης
φυλῆς ἱερέα γενέσθαι ποτέ. Ἀπὸ γὰρ ταύτης ἐγένετο
τῆς φυλῆς Ἀαρῶν, τῆς τοῦ Λευῖ λέγω, καὶ κατὰ δια-
δοχὴν οἱ ἔγκονοι ἐκείνου τὴν ἱερωσύνην ἐδέχοντο,
καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἐξ ἑτέρας ἐγένετο φυλῆς ἱερέυς.
Οὗτοι τοίνυν οἱ Λευῖται δεκάτας παρ' αὐτῶν ἐλάμ-
βανον, καὶ οὕτως ἐτρέφοντο. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἰα-
κώβ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ, ἐπὶ τοῦ Ἀβραὰμ, οὐπω γενομέ-
νου Μωϋσέως, οὐδὲ νόμου γραφέντος, οὐδὲ τῆς ἱερω-
σύνης τῆς Λευϊτικῆς δήλης οὔσης, οὐ σκηνηῆς, οὐ ναοῦ
γενομένου, οὐ τῶν φυλῶν διακεκριμένων, οὐ τῆς Ἰε-
ρουσαλήμ φαινομένης, οὐδενὸς ὅλως οὐδέπω τῶν κατὰ
Ἰουδαίους πραγμάτων ἀρχὴν λαβόντος, ἐγένετό τις
Μελχισεδὲκ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Οὗτος ὁ
Μελχισεδὲκ ὁμοῦ καὶ βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς ἦν· τύπος
γὰρ ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῦ Χριστοῦ, καὶ μέμνηται αὐ-
τοῦ σαφῶς ἡ Γραφή. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἀβραὰμ τοῖς

Πέρσαις ἐπιπεσῶν, καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν τὸν ἑαυτοῦ τὸν
Λῶτ ἐξαργάσας τῶν ἐκείνων χειρῶν, καὶ τὰ λάφυρα
λαβὼν πάντα, ἐπανήει νικήσας κατὰ κράτος ἐκείνους,
οὕτω πως περὶ τοῦ Μελχισεδέκ ἡ Γραφή φησι· Καὶ
Μελχισεδέκ βασιλεὺς Σαλήμ ἐξήνεγκεν ἄρτους
καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καὶ
ἠλόγησε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν· Εὐλογημένος
Ἀβραάμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἐκτίσεν τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς
ὁ ὑψίστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποχειρίους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην ἀπὸ
πάντων Ἀβραάμ. Ἐάν τοίνυν φανῇ τις τῶν προφητῶν,
λέγων, ὅτι μετὰ τὸν Ἀαρῶν καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐκεί-
νην καὶ τὰς θυσίας ταύτας καὶ τὰς προσφορὰς ἀνα-
στήσεται ἱερεὺς ἕτερος, οὐκ ἀπὸ τῆς φυλῆς ἐκείνης,
ἀλλ' ἐξ ἑτέρας ἀφ' ἧς οὐδέποτε γέγονεν ἱερεὺς, οὐ
κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τάξιν Μελχι-
σεδέκ, εὐδὴλον ὅτι ἡ μὲν παλαιὰ πέπαυται ἱερωσύνη,
ἑτέρα δὲ νέα ἀντεισηνήκεται. Εἰ γὰρ ἔμελλεν ἡ πα-
λαιὰ κρατεῖν, οὐ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ἀλλὰ
κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν, ἔδει λέγεσθαι. Τίς οὖν τοῦτό
φησιν; Αὐτὸς οὗτος ὁ περὶ τῶν θυσιῶν εἰπὼν, περὶ
τοῦ Χριστοῦ διαλεγόμενος· καὶ που τοῦτό φησιν· Εἶ-
πεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν
μου.

ε'. Εἶτα, ἵνα μὴ περὶ τινος τῶν πολλῶν ἀνθρώπων
τοῦτο ὑποπτεῖται τις λέγεσθαι, οὐ φησιν αὐτὸ ὁ
Ἡσαΐας, οὔτε Ἰερεμίας, οὔτε ἄλλος τις προφήτης
ιδιώτης γενόμενος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, [ἵνα μάθῃς,
ὅτι ὁ] βασιλεὺς δὲ Κύριον ἑαυτοῦ οὐδένα καλέσαι δύ-
ναιται, ἀλλ' ἢ τὸν Θεὸν μόνον. Εἰ μὲν γὰρ ιδιώτης ἦν,
ἴσως ἂν τις εἶπε τῶν ἀναισχυντούντων, ὅτι περὶ ἀν-
θρώπου λέγει· νυνὶ δὲ βασιλεὺς ὢν ἄνθρωπον ἑαυτοῦ
Κύριον οὐκ ἂν ἐκάλεσεν. Πῶς δ' ἂν, εἰ περὶ τινος τῶν
πολλῶν ἀνθρώπων ἔλεγε ταῦτα ὁ Δαυΐδ, εἶπεν [ἂν,
ὅτι ἐκ δεξιῶν ἐκάθισεν τῆς ἀπορόρητου καὶ μεγάλης
δόξης ἐκείνης; τοῦτο γὰρ ἀμήχανον. Περὶ δὲ τούτου
φησὶν· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ
δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπό-
διον τῶν ποδῶν σου. Εἶτα, ἵνα μὴ νομίσης, αὐτὸν
ἀσθενῆ εἶναι καὶ ἀδυνατοῦντα, ἐπήγαγε, Μετὰ σοῦ
ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου. Καὶ σαφέστε-
ρον δηλῶν ἔλεγεν, Ἐκ γαστροῦ πρὸ ἑωσφόρου

ἐγέννησά σε. Πρὸ ἑωσφόρου δὲ οὐδεὶς ἀνθρώπων γε-
γέννηται. Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισεδέκ. Οὐκ εἶπε, κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν.
Ἐρώτησον τοίνυν τὸν Ἰουδαῖον, εἰ μὴ ἔμελλεν ἡ ἱε-
ρωσύνη καταλύεσθαι ἢ παλαιὰ, τίνος ἕνεκεν ἕτερον
εἰσήγαγεν ἱερέα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Εἰς
τοῦτο γοῦν αὐτὸ τὸ χωρίον ἐλθὼν ὁ Παῦλος, ὅρα πῶς
αὐτὸ σαφέστερον ἐποίησεν. Εἰπὼν γὰρ περὶ τοῦ Χρι-
στοῦ, ὅτι καθὼς ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν
αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ἐπήγαγε. Πε-
ρὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος.
Εἶτα, ἐπιτιμήσας τοῖς μαθηταῖς, δεῖ γὰρ ἐπιτεμεῖν,
λέγει, τίς ἐστὶν ὁ Μελχισεδέκ, καὶ ἐπάγει τὴν ἱστο-
ρίαν, οὕτω λέγων· Οὗτος ὁ συναντήσας Ἀβραάμ
ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ
εὐλογήσας αὐτὸν, ᾧ καὶ δεκάτην ἐμέρισεν ἀπὸ
πάντων Ἀβραάμ. Εἶτα, ἐκκαλύπτων τὸ θεῶρημα τοῦ
τύπου, Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, φησὶν, ᾧ καὶ δε-
κάτην ἐμέρισεν ἀπὸ πάντων Ἀβραάμ ὁ πατριάρχης.
Τοῦτο δὲ οὐχ ἀπλῶς ἔλεγεν, ἀλλ' ἐνδείξασθαι βουλόμε-
νος, ὅτι πολλῶ μείζων ἢ καθ' ἡμᾶς ἱερωσύνη τῆς Ἰου-
δαϊκῆς. Καὶ ἐν τοῖς τύποις αὐτοῖς τῶν πραγμάτων
προλαβοῦσα ἢ ὑπεροχὴ διαδείκνυται. Ὁ γὰρ Ἀβραάμ
τοῦ Ἰσαὰκ πατὴρ ἦν, καὶ τοῦ Ἰακώβ πάππος, καὶ
Λευῖ πρόγονος· τοῦ γὰρ Ἰακώβ ἦν υἱὸς ὁ Λευῖ. Ἀπὸ
γὰρ Λευῖ ἡ ἱερωσύνη παρὰ Ἰουδαίοις τὴν ἀρχὴν ἔλα-
βεν. Ἀλλ' οὗτος ὁ Ἀβραάμ ὁ πρόγονος τῶν Λευϊτῶν
καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἱερέων, ἐπὶ τοῦ Μελχισεδέκ, ὃς
ἦν τύπος τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερωσύνης, λαϊκοῦ τάξιν
ἐπεῖχε· καὶ τοῦτο δι' ἀμφοτέρων ἐδήλωσε, καὶ διὰ τοῦ
δοῦναι δεκάτην αὐτῶ· οἱ γὰρ λαϊκοὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰς
δεκάτας διδόασιν· καὶ ὅτι ἠυλόγηθη παρ' αὐτοῦ· οἱ γὰρ
λαϊκοὶ παρὰ τῶν ἱερέων εὐλογοῦνται. Πάλιν ὅρα πόση
ἢ ὑπεροχὴ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερωσύνης, ὅταν Ἀβραάμ
ὁ πατριάρχης τῶν Ἰουδαίων, ὁ πρόγονος τῶν Λευι-
τῶν, εὐρίσκηται ὑπὸ τοῦ Μελχισεδέκ εὐλογούμενος,
καὶ δεκάτας διδούς. Καὶ γὰρ ἀμφοτέρω ταῦτά φησιν
ἢ Παλαιὰ, ὅτι καὶ εὐλόγησεν ὁ Μελχισεδέκ τὸν Ἀβραάμ,
καὶ δεδεκάτωκεν αὐτόν. Ταῦτα γοῦν αὐτὰ εἰς μέσον
ἀγαγὼν ὁ Παῦλος, ἔλεγε, Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗ-
τος; Οὗτος τίς; Ὁ Μελχισεδέκ, φησὶν, ᾧ καὶ δε-
κάτην Ἀβραάμ ἐκ τῶν ἀκροθινίων ἔδωκεν ὁ πα-
τριάρχης ἐκείνων. Καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευῖ
τὴν ἱερωσύνην λαμβάνοντες, ἐντολήν ἔχου-

σιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν, τουτέστι τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος
τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Οἱ Λευζται,
φησὶν, οἱ παρὰ Ἰουδαίους ἱερεῖς, ἐντολὴν ἔλαβον κατὰ
τὸν νόμον, δεκάτας λαμβάνειν ἐκ τῶν ἄλλων Ἰου-
δαίων. Καίτοι γε πάντες ἐκ τοῦ Ἀβραάμ ἦσαν, καὶ
οἱ Λευζται, καὶ ὁ λοιπὸς λαὸς, ἀλλ' ὅμως δεκάτας
λαμβάνουσι παρὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Ὁ δὲ Μελχι-
σεδέκ, ὁ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν (οὐ γὰρ ἐκ τοῦ
Ἀβραάμ ἦν, οὐδὲ ἐκ τῆς φυλῆς τῆς Λευϊτικῆς, ἀλλ'
ἐξ ἑτέρου γένους), δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραάμ, τουτ-
έστι, δεκάτας παρ' αὐτοῦ ἔλαβε· καὶ οὐ τοῦτο μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι. Τί δὲ τοῦτο; Ὅτι καὶ τὸν ἔχοντα
τὰς ἐπαγγελίας, τὸν Ἀβραάμ, πάλιν ἠύλόγησε. Καὶ
τί τοῦτο, φησὶ, δείκνυται; Ὅτι οὗτος ἐκείνου σφόδρα
ἐλάττων. Πῶς; Χωρὶς πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλατ-
τον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. Ὡστε εἰ μὴ ἦν
ἐλάττων ὁ Ἀβραάμ, ὁ πρόγονος τῶν Λευϊτῶν, τοῦ
Μελχισεδέκ, οὐκ ἂν ἐκεῖνος τοῦτον εὐλόγησεν, οὐδ' ἂν
οὗτος ἐκείνῳ δεκάτας ἔδωκεν. Εἶτα βουλόμενος δεῖξαι,
ὅτι διὰ τοῦ Μελχισεδέκ προῆλθεν ἂν ἐκεῖνο, ἐπήγαγε
λέγων· Καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τουτέστι σχεδὸν, διὰ
Ἀβραάμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτω-
ται. Τί δὲ ἐστὶ, δεδεκάτωται; Δεκάτας ἔδωκε καὶ
αὐτὸς, φησὶ, τῷ Μελχισεδέκ, ὁ μηδέπω γεννηθείς, διὰ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· Ἔτι γὰρ, φησὶν, ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ ἦν, ὅτε συνήνησεν αὐτῷ Μελχι-
σεδέκ· διὰ τοῦτο γὰρ προλαβὼν εἶπεν, Ὡς ἔπος εἰ-
πεῖν. Τίνος οὖν ἕνεκεν ταῦτα ἔλεγεν, ἐπάγει λέγων·
Εἰ μὲν οὖν ἡ τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερω-
σύνης ἦν (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο),
τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀνίστα-
σθαι ἱερέα ἕτερον, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν
λέγεσθαι; Τί δὲ ἐστὶν ὃ λέγει; Εἰ τὰ πράγματα ἦν
τέλεια, φησὶ, τὰ κατὰ Ἰουδαίους; καὶ μὴ σκιά ἦν ὁ
νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν αὐτὸς
κατωρθώκει, καὶ οὐκ ἔμελλεν ἕτέρῳ παραχωρεῖν,
οὔτε ἡ ἱερωσύνη ἢ προτέρα ὑπεξίστασθαι, καὶ ἕτερα
ἀντεισάγεσθαι, τίνος ἕνεκεν ὁ προφήτης ἔλεγεν· Σὺ
ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ;
ἔδει γὰρ εἰπεῖν, κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν. Διὰ τοῦτο
φησὶν, Εἰ μὲν οὖν ἡ τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερω-
σύνης ἦν, τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ
ἀνίστασθαι ἱερέα ἕτερον, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀα-

ρών λέγεσθαι; Δῆλον γὰρ ἐκ τούτου, ὡς ἐκείνη μὲν τέλος ἔλαβεν ἡ ἱερωσύνη, ἕτερα δὲ ἀντισεινήνεκται πολλῶ βελτίων καὶ ὑψηλοτέρα. Τούτου δὲ ὁμολογούμενου, κάκεινο συνωμολόγηται, ὅτι καὶ πολιτεία ἕτερα τῇ ἱερωσύνῃ συμβαίνουσα συνεισαχθήσεται, αὕτη ἡ ἡμετέρα δηλονότι, καὶ νομοθεσία βελτίων. Ὅπερ δὴ κατασκευάζων ὁ Παῦλος ἔλεγε, Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται, καὶ τούτων δημιουργὸς εἷς ἐστίν. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ πλέον τῶν νομίμων περὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀκολουθίαν ἀνηλίσκετο, ἡ δὲ ἱερωσύνη ἢ προτέρα ἐξεβέβλητο, εὐδὴλον ὅτι ἕτερας ἀντισταχθείσης, καὶ νομοθεσίαν μείζονα ἀντισταχθῆναι ἔδει. Εἶτα δηλῶν, περὶ τίνος ταῦτα λέγεται, Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φησὶ, φυλῆς ἕτερας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. Πρόδηλον γὰρ, ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης Μωσῆς ἐλάλησεν. Ὅταν οὖν φαίνεται ὁ Χριστὸς ἐξ ἐκείνης ὡν τῆς φυλῆς, δηλονότι τῆς Ἰούδα, καὶ ἱερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ὁ δὲ Μελχισεδέκ πολὺ τοῦ Ἀβραάμ σεμνότερος ὢν· πανταχόθεν συνωμολόγηται, ὅτι καὶ ἕτερα ἀνθ' ἕτερας εἰσάγεται ἱερωσύνη πολὺ τῆς προτέρας ὑψηλοτέρα. Εἰ γὰρ ὁ τύπος τοιοῦτος, καὶ τῆς ἱερωσύνης τῆς Ἰουδαϊκῆς λαμπρότερος ἦν, πολλῶ μᾶλλον αὕτη ἢ ἀλήθεια· ὅπερ οὖν κατασκευάζων ἔλεγε· Περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστίν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. Τί ἐστίν, Οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου; Ὅτι τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ οὐδὲν ἦν σαρκικόν. Οὐ γὰρ πρόβατα θύειν καὶ μόσχους ἐπέταξεν, ἀλλὰ διὰ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς τὸν Θεὸν θεραπεύειν· καὶ τούτων τὰ ἔπαθλα ζωῆν ἡμῖν ἔθηκε τὴν οὐδέποτε καταλυομένην. Καὶ πάλιν νεκρωθέντας ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἐλθὼν ἀνέστησε, καὶ ἐζωοποίησε, διπλοῦν θάνατον λύσας, τὸν μὲν τῆς ἁμαρτίας, τὸν δὲ τῆς σαρκός. Ἐπεὶ οὖν τοιαῦτα κομίζων ἡμῖν ἦλθεν ἀγαθὰ, διὰ τοῦτό φησιν· Οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.

ε'. Ἦδη μὲν οὖν καὶ τοῦτο λοιπὸν συναποδέδεικται,

ὅτι τῆς ἱερωσύνης μετατεθείσης, καὶ νόμου μετάθε-
σιν ἐξ ἀνάγκης εἰκὸς ἦν γενέσθαι. Ἄλλ' ὅμως καὶ
τοῦτο αὐτὸ ῥητῶς ἐνῆν ἀποδείξαι, καὶ τοὺς προφήτας
πάλιν παραγαγεῖν μάρτυρας λέγοντας, ὅτι καὶ ὁ νό-
μος μετατεθήσεται, καὶ ἡ πολιτεία ἐπὶ τὸ βέλτιον
μετασχηματισθήσεται, καὶ ὅτι βασιλεὺς οὐδεὶς οὐ-
δέποτε λοιπὸν ἀναστήσεται Ἰουδαῖος.

Ἐπειδὴ δὲ τοσαῦτα χρὴ λέγειν ὅσα δυνατὸν ὑπο-
δέχεσθαι τὸν ἀκροατὴν, καὶ μὴ πάντα ὑφ' ἓν, μηδὲ
ἀθρόως, εἰς ἕτερον ἐκεῖνα ταμιευσάμενοι καιρὸν, τέως
ἐνταῦθα καταλύσομεν τὸν λόγον, παρακαλέσαντες
ὑμῶν τὴν ἀγάπην, μεμνησθαι τῶν εἰρημένων, καὶ
τοῖς ἔμπροσθεν λεχθεῖσι ταῦτα συνάψαι· καὶ ὁ πρότε-
ρον ἐδεόμεθα, τοῦτο δεησόμεθα καὶ νῦν, τοὺς ἀδελφοὺς
ἀνασώσασθαι τοὺς ὑμετέρους, καὶ πολλὴν ὑπὲρ τῶν
ἡμελημένων μελῶν ποιήσασθαι πρόνοιαν. Διὰ γὰρ
τοῦτο τοιοῦτον ἡμεῖς ἀναδεχόμεθα πόνον, οὐχ ἵνα
ἀπλῶς εἴπωμεν, οὐδ' ἵνα κρότων καὶ θορύβων ἀπο-
λαύσωμεν, ἀλλ' ἵνα ἐπαναγάγωμεν πρὸς τὴν τῆς ἀλη-
θείας ὁδὸν τοὺς ἀπορῥαγέντας. Καὶ μὴ μοι λεγέτω
τις, ὅτι Κοινὸν οὐδὲν ἔχω πρὸς ἐκεῖνον, γένοιτό μοι τὰ
ἐμαυτοῦ κατορθῶσαι πράγματα. Οὐδεὶς τὸ ἑαυτοῦ
κατορθῶσαι δύναται χωρὶς τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης
καὶ σωτηρίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι, Μηδεὶς
τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος,
εἰδὼς, ὅτι τὸ ἑαυτοῦ ἐν τῷ τοῦ πλησίον κεῖται συμφέ-
ροντι. Ὑγιαίνεις σὺ, ἀλλ' ὁ ἀδελφός σου ἀσθενεῖ. Ἄν
τοίνυν εὖ φρονῆς, περὶ τοῦ κάμνοντος μειζρόνως ἀλγή-
σεις, καὶ μιμήση καὶ ἐν τούτῳ τὸν μακάριον ἐκεῖνον,
τὸν λέγοντα· Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς
σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; Εἰ γὰρ δύο
καταβάλλοντες ὀβολοὺς, καὶ δαπανῶντες ὀλίγον
ἀργύριον εἰς πένητας, χαίρομεν· ἂν ψυχὰς σῶσαι
δυνηθῶμεν, πόσην μὲν καρπασόμεθα ἡδονήν; πόσης
δὲ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα ἀπολαύσομεν τῆς
ἀμοιβῆς; Καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα, ὅσάκις ἂν συντύχω-
μεν, πολλὴν δεξόμεθα τὴν εὐφροσύνην ἀπὸ τῆς συν-
τυχίας, τῶν κατορθωμάτων ἀναμιμνησκόμενοι τῶν
κατ' αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος αὐτοὺς ἐκεῖ θεασά-
μενοι τοῦ φοβεροῦ, μεγάλης μεθέξομεν τῆς παρόρη-
σίας. Καὶ καθάπερ οἱ ἀδικοῦντες καὶ πλεονεκτοῦντες
καὶ ἀρπάζοντες, καὶ μυρία τοῖς πλησίον διατιθέντες
κακὰ, ἀπελθόντες ἐκεῖ, καὶ τοὺς ταῦτα παθόντας
ιδόντες (ὄψονται γὰρ, φησὶν, αὐτοὺς πάντως, καὶ δῆ-

λον ἐκ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου τοῦτο), οὐδὲ ἀνοῖξαι στόμα δυνήσονται, οὐδὲ εἰπεῖν τι καὶ ἀπολογήσασθαι, ἀλλὰ αἰσχύνης πολλῆς ἐμπλησθέντες καὶ καταγνώσεως, ἀπὸ τῆς ὄψεως τῆς ἐκείνων ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς ἀπενεχθήσονται τοῦ πυρός· οὕτως οἱ ζῶντες καὶ διδάσκοντες καὶ κατηχοῦντες, ἰδόντες τοὺς ὑπ' αὐτῶν διασωθέντας συνηγοροῦντας αὐτοῖς ἐκεῖ, πολλῆς ἐμπλησθήσονται τῆς παρόρησίας. Καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος δηλῶν ἔλεγε, Καύχημα ὑμῶν ἔσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν. Πότε, εἰπέ; Ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ πάλιν ὁ Χριστὸς παραινεῖ λέγων, Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς. Ὅρᾳς ὅτι πολλὴ παρόρησία ἡμῖν γενήσεται ἐκ τῶν νῦν εὐεργετουμένων παρ' ἡμῶν. Εἰ δὲ, ὅπου χρημάτων δαπάνη, τοσοῦτοι οἱ στέφανοι, τοσοῦτος ὁ μισθός, τοσαύτη ἡ ἀμοιβή· ὅπου ψυχῆς ὠφέλεια, πῶς οὐ πολλὰ καὶ μεγάλα ἡμῖν ἔσται τὰ ἀγαθὰ; Εἰ γὰρ ἡ Ταβιθά ἐκεῖνη, χήρας ἐνδύσασα καὶ πενίαν διορθώσασα, ἀπὸ θανάτου πάλιν εἰς ζωὴν ἐπανῆλθε, καὶ τὰ δάκρυα τῶν εὐεργετηθέντων ψυχὴν ἀπελθοῦσαν ἐπανήγαγεν εἰς σῶμα πάλιν, οὐπω τῆς ἀναστάσεως φανείσης, τί οὐκ ἐργάσεται τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰ δάκρυα, ὅσοι ἂν ὑπὸ σοῦ διασωθῶσιν; Ὡσπερ γὰρ ταύτην περιστᾶσαι αἱ χῆραι ζῶσαν ἀπὸ νεκρᾶς ἔδειξαν, οὕτω καὶ σὲ τότε περιστάντες οἱ διασωθέντες νῦν, ποιήσουσι πολλῆς ἀπολαῦσαι φιλανθρωπίας, καὶ τοῦ τῆς γεέννης πυρός ἐξαρπάσουσι. Ταῦτ' οὖν εἰδότες, μὴ μέχρι τῆς παρούσης ὥρας θερμοὶ καὶ διεγερμένοι ὦμεν μόνον, ἀλλὰ τὸ πῦρ, ὅπερ ἔχετε νῦν, ανάψατε· καὶ ἐξελθόντες ἔξω, διανείμασθε τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως, κἂν ἀγνοῆτε, περιεργάσασθε τοὺς τὰ τοιαῦτα νοσοῦντας. Οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς ὑμῖν προθυμότερον διαλεξόμεθα, διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν μαθόντες, ὅτι οὐκ εἰς πέτρᾳ ἐσπείραμεν, καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ προθυμότεροι περὶ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐργασίαν ἔσεσθε. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν χρημάτων ὁ δύο κερδάνας χρυσίνους, πλείονα λαμβάνει προθυμίαν, πρὸς τὸ καὶ δέκα καὶ εἴκοσι συλλέξαι καὶ συναγαγεῖν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς γίνεται, ὁ ποιήσας τι καλὸν ἔργον καὶ κατορθώσας, ἀπ' αὐτῆς τοῦ κατορθώματος τῆς ἐργασίας τινὰ παράκλησιν λαμβάνει καὶ παραινέσιν, ὥστε καὶ ἐτέρων ἄψασθαι. Ἐν' οὖν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς διασώσωμεν, καὶ ἑαυτοῖς

συγγνώμην ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις, μᾶλλον δὲ παρ-
ρησίαν πολλὴν προαποθώμεθα, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων
ἀπάντων τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δοξάζεσθαι παρα-
σκευάσωμεν, μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων καὶ οἰκε-
τῶν ἐπὶ τὴν ἄγραν ταύτην καὶ τὴν θήραν ἐξελθόν-
τες, ἐκσπάσωμεν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος τοὺς
ἐζωγρημένους ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα· καὶ
μὴ πρότερον ἀποστῶμεν, ἕως ἂν τὰ παρ' ἡμῶν ἅπαντα
πληρώσωμεν, ἂν τε πείθωνται, ἂν τε μὴ πείθωνται·
μᾶλλον δὲ ἀδύνατον Χριστιανούς ὄντας μὴ πεισθῆναι.
Πλὴν ἄλλ' ἵνα μηδὲ ταύτην ἔχητε πρόφασιν, ἐκεῖνο
λέγω, ὅταν πολλὰ κενώσας ῥήματα, καὶ πάντα πλη-
ρώσας τὰ παρὰ σαυτοῦ, ἴδης αὐτὸν μὴ πειθόμενον,
ἄγαγε πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πάντως τῇ τοῦ Θεοῦ χά-
ριτι περιέσονται τῆς θήρας, καὶ τὸ πᾶν ἔσται σὸν
τοῦ χειραγωγήσαντος. Ταῦτα καὶ γυναῖξιν οἱ ἄνδρες
διαλέγεσθε, καὶ γυναῖκες ἀνδράσι, καὶ παισὶ πατέ-
ρες, καὶ φίλοι φίλοις. Μαθέτωσαν καὶ Ἰουδαῖοι, καὶ
οἱ μεθ' ἡμῶν μὲν τετάχθαι δοκοῦντες, τὰ δὲ ἐκείνων
φρονοῦντες, ὅτι σπουδὴ τις ἡμῖν ἔστι καὶ φροντίς καὶ
ἀγρυπνία ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἡμετέρων τῶν πρὸς
ἐκείνους αὐτομολούντων. Καὶ πάντως πρὸ ἡμῶν ἐκεῖ-
νοι διώσσονται τοὺς παρ' ἡμῶν ἐκεῖ φοιτῶντας· μᾶλ-
λον δὲ οὐδὲ τολμήσει λοιπὸν τις καταφυγεῖν πρὸς
αὐτούς, ἀλλ' ἔσται τὸ σῶμα καθαρὸν τῆς Ἐκκλησίας,
Ὁ δὲ Θεὸς, ὁ θέλων πάντας σωθῆναι ἀνθρώπους,
καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὑμᾶς τε πρὸς
τὴν θήραν ταύτην δυναμώσειεν, ἐκείνους δὲ τῆς πλά-
νης ταύτης ἀπαγάγοι, καὶ πάντας κοινῇ διασώσας,
καταξιώσειε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἰς δόξαν
αὐτοῦ, ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.